

توانمندسازی بافت‌های کهن شهری در سایه ایجاد جایگاه سرمایه اجتماعی نمونه موردی: محله گلبازخان کرمان

مهديه فرح بخش^{۱*}

۱- گروه معماری، واحد رفسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، رفسنجان، ایران، Mahdieh.farahbakhsh@gmail.com

چکیده

بافت‌های کهن در شهرهای ایران اکثراً بافت‌هایی رو به فراموشی هستند. بافت‌هایی که عملاً هویت و تاریخ یک سرزمین را در خود دارند. سرمایه اجتماعی که خود نوعی از تولید اجتماعی با امکان مدیریت محسوب می‌شود، مقدمه‌ای نسبتاً تازه در کنش‌های اجتماعی است. از این رو به لحاظ تأثیری که سرمایه اجتماعی بر جنبه‌های مختلف زندگی انسان دارد، در این پژوهش، سنجش شاخص‌های سرمایه اجتماعی موثر بر توانمندسازی بافت‌های کهن مورد بررسی قرار گرفته است. توانمندسازی دربرگیرنده وجوه اجتماعی، اقتصادی و کالبدی است و بحث مشارکت و سازماندهی‌های اجتماعی در آن بسیار حائز اهمیت است. جامعه آماری پژوهش عبارت است از ساکنین محله گلبازخان کرمان و روش پژوهش، تحلیل عاملی مبتنی بر استفاده از پرسشنامه و تحلیل با نرم افزار SPSS است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که از بین شاخص‌های جمع‌آوری شده، تعداد ۲۱ شاخص که در قالب ۵ معیار دسته بندی شده اند موثرترین شاخص‌های سرمایه اجتماعی موثر در بحث توانمندسازی بافت‌های کهن هستند.

واژه‌های کلیدی: سرمایه اجتماعی، بافت کهن، تحلیل عاملی، محله گلبازخان کرمان.

۱- مقدمه

سرمایه اجتماعی یکی از مسائل مهم در محدوده‌های شهری است که در طرح‌ها و برنامه‌های نوسازی توجه کمی به آن شده است. پایین بودن شاخص‌هایی مثل تعلق و هویت، پایین بودن شأن اجتماعی و وجود گروه‌ها و دسته‌های غیر همگون اجتماعی و ویژگی‌های بسیاری از این دست، نشان دهنده نبود سرمایه اجتماعی در بافت‌های کهن است. به این منظور، توجه به مبحث سرمایه اجتماعی در جهت توانمندسازی این بافت‌ها امری ضروری به نظر می‌رسد. سرمایه اجتماعی این توانایی را دارد که به عنوان یک چارچوب نظری جهت تهیه طرح‌های شهری و از جمله طرح‌های توانمندسازی بافت‌های کهن، مورد استفاده قرار گیرد. به منظور استفاده از این چارچوب نظری که در واقع برخاسته از حوزه جامعه‌شناسی است، در عمل باید شاخص‌هایی از آن در حوزه شهرسازی یافت و سپس از میان آنها شاخص‌های تأثیر گذار را که به ارتقاء جایگاه سرمایه اجتماعی کمک نموده و چارچوب نظری سرمایه اجتماعی را در طرح‌ها و برنامه‌های شهری کاربردی کند، مشخص نمود.

هدف این تحقیق، یافتن معیارهایی از سرمایه اجتماعی است که در امر توانمندسازی حداکثری بافت کهن بیشترین تأثیر را دارند و در پی آن ارائه شاخص‌هایی جهت ارتقا هر چه بیشتر این معیارها است. در راستای دستیابی به هدف مطالعه، روش تحقیق، فرا تحلیل بر اساس داده‌های ثانویه محاسبه شده در محله هدف مطالعه می‌باشد: به این صورت که ابتدا شاخص‌های سرمایه اجتماعی از مروری بر متون معتبر داخلی و خارجی مربوط به ادبیات سرمایه اجتماعی استخراج شده، به دلیل ارائه